

کابوس نفتی

بخشی از اسرار شرکت ARAMCO، بزرگترین و قویترین شرکت نفتی جهان

منبع: مجله اکونومیست

مترجم: سیدحسین علوی لنگرودی

قابل ملاحظه‌ای از اسرار این غول بی‌شاخ‌و دم هویدا شد.

در معرفی آرامکو، کافی است به این نکته اشاره کنیم که سهام این شرکت، به صورت عمومی عرضه نمی‌شود و تنها در اختیار نورچشمی‌های خاندان سلطنتی عربستان قرار می‌گیرد. براساس جدیدترین آمار منتشرشده، این شرکت در هر روز بیش از ۱۰ میلیون بشکه نفت تولید می‌کند - چیزی برابر با یک‌هشتم کل تولید نفت در جهان - و از این طریق، روزانه بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار نصیب سهامداران آرامکو می‌شود. این شرکت نه تنها بزرگترین ذخایر نفتی شناخته شده جهان چنگ انداخته است، بلکه از کمترین هزینه‌های مربوط به اکتشاف و توسعه میداین نفتی نیز سود می‌برد - چیزی معادل ۵۰ سنت برای هر بشکه.

② سهام شرکت آرامکو، به صورت عمومی عرضه نمی‌شود و تنها در اختیار نورچشمی‌های خاندان سلطنتی عربستان قرار می‌گیرد.

عبدالله جمعه، مدیر اجرایی شرکت نفت آرامکو، با لبخند در برابر دوربین‌های تلویزیونی قرار می‌گیرد و می‌گوید: «آرامکو، شرکت منحصربه‌فردی است». او این سخنان را بارها در دفتر لوکس و پر از تجملاتش در پایتخت نفتی عربستان، یعنی زهران نیز تکرار کرده است. در شهر زهران، تراکم عجیبی از خانه‌ها، مدارس و زمین‌های بیسبال به چشم می‌خورد و خارجی‌ها در کنار مردم بومی، به راحتی زندگی می‌کنند. به‌طورکلی، زهران، تافته جدابافته‌ای از سایر بخش‌های عربستان سعودی به حساب می‌آید. در این شهر، زنان، آزادانه مشغول رانندگی هستند، در رستوران‌ها، انواع مشروبات غیر الکلی (البته به استثنای آبجو) عرضه می‌شود و...

پیش‌بینی‌ها حکایت از آن دارند که شرکت آرامکو و حکومت عربستان سعودی مجبور خواهند بود که طی دهه آینده، خروجی خود را دو برابر کنند تا بتوانند به تقاضای روزافزون جهانی برای نفت پاسخ گویند، و این، یعنی کاهش قدرت و نقش آفرینی آرامکو به عنوان "بانک مرکزی نفت".

در این منطقه از عربستان، شرکتی حکمرانی می‌کند که به عقیده بسیاری از کارشناسان، نبض نفت جهان را در اختیار دارد و تا چندی پیش، به گونه‌ای کاملاً رازآلود و مخفیانه (البته از دید خبرنگاران) اقدام به پیشبرد اهداف خود می‌کرد، اما با اوج‌گرفتن بی‌سابقه قیمت نفت طی ماه‌های اخیر، بخش

شرکت آرامکو در حال حاضر، بیش از ۵۰۰۰ نفر نیروی مسلح را در تاسیسات نفتی خود به خدمت گرفته و تعداد نامعلومی نیروهای اطلاعاتی و ضدخوابکاری را نیز در اختیار دارد.

خود را دو برابر کنند تا در نتیجه آن بتوانند به تقاضای روزافزون جهانی برای نفت پاسخ گویند و این، یعنی کاهش قدرت و نقش آفرینی آرامکو به عنوان بانک مرکزی نفت.

از سویی دیگر، میدان‌های نفتی عربستان که تحت کنترل آرامکو قرار دارند، دچار مشکلات فنی و تکنولوژیکی بسیاری هستند. به عنوان مثال، بیش از ۹۰ درصد نفت عربستان از فقط هفت میدان نفتی تولید می‌شود که عمر میانگین همه آنها، بین ۴۵ تا ۵۰ سال است و این وابستگی افراطی به چند میدان نفتی محدود، شرکت آرامکو را در مقابل حوادث غیرمترقبه‌ای که ممکن است برای هر کدام از این میادین اتفاق افتد، آسیب‌پذیر می‌سازد.

شاید به خاطر همین هشدارها باشد که کارشناسان فنی شرکت آرامکو، دست از خیره‌سری و پنهان‌کاری در مورد عملیات این شرکت برداشته‌اند و اطلاعات مربوط به فعالیت‌های خود را به صورت عمومی منتشر ساخته‌اند. به عنوان مثال، زمین‌شناسان وابسته به شرکت آرامکو، اخیراً اعلام کرده‌اند که هدف اصلی شرکت، حفظ سطح خروجی در حد ۱۵ میلیون بشکه در روز یا بیشتر، طی ۵۰ سال آینده است. علاوه بر این، شرکت آرامکو از حساب‌برسان و متمیزان مستقل و خارجی برای رسیدگی به حساب‌های مالی و عملیاتی خود استفاده می‌کند و به قول Nansen Saleri، مدیر بخش ذخایر آرامکو، این شرکت در سال ۲۰۰۵، کاری کرد که طی ۵۰ سال اخیر نکرده بود: افشای اطلاعات مالی و عملیاتی.

نگرانی دیگر در مورد آینده آرامکو، این است که این شرکت، در مقابل حملات تروریستی، به شدت آسیب‌پذیر است. در سال‌های گذشته، چندین مورد حملات تروریستی موفق و ناموفق علیه تاسیسات این شرکت صورت گرفت که در بیشتر موارد موجب افزایش هفت تا ۱۵ دلاری قیمت نفت طی روزهای پس از حمله شد. در ماه‌های اخیر نیز شاهد بوده‌ایم که با پخش نوارهایی حاوی تهدید به حمله به تاسیسات نفتی عربستان - عمدتاً از سوی القاعده - وضعیت تولید شرکت آرامکو، دچار تشویش و نابسامانی شده است. به خاطر مقابله با همین تهدیدهاست که شرکت آرامکو در سال ۲۰۰۵، بیش از ۵/۵ میلیارد دلار صرف تقویت سطح امنیتی خود نموده است. این شرکت هم‌اکنون، بیش از ۵۰۰۰ نفر نیروی مسلح را در تاسیسات نفتی خود به خدمت گرفته و تعداد نامعلومی

بارز این مساله را هم می‌توان در مورد حمله آمریکا به عراق سراغ گرفت، زمانی که تنها ۴۸ ساعت پس از حمله آمریکا، سطح تولید نفت جهان به حد عادی رسید و قطع جریان صدور نفت از عراق جبران گردید. به همین دلیل، بسیاری از کارشناسان و صاحب‌نظران مسایل نفتی و اقتصاد انرژی، به شرکت آرامکو، لقب "بانک مرکزی نفت" (Oil Central Bank) داده‌اند که هرگاه سایر بانک‌ها دچار کمبود پول می‌شوند، از آن طلب کمک می‌کنند.

با اینهمه، تحولاتی چند در بازارهای مالی و اقتصاد جهانی، موجب شده است تا شرکت آرامکو، دست از سیاست مخفی‌کاری سنتی خود بردارد و به نگرانی‌های بین‌المللی پاسخ دهد. یکی از نگرانی‌های اصلی در بازارهای جهان، مربوط می‌شود به این مساله که ممکن است آرامکو، دیگر نتواند به ایفای نقش خود به عنوان "انبار یدکی نفت" ادامه دهد.

© آرامکو در مقابل حملات تروریستی به شدت آسیب‌پذیر است.

آن هم به این دلیل که نیاز به نفت اضافی در مواقع اضطراری، از ۸/۷ میلیون بشکه در روز در سال ۱۹۸۵، به کمتر از یک میلیون بشکه در حال حاضر کاهش یافته است.

پیش‌بینی‌ها حکایت از آن دارند که شرکت آرامکو - به طور اخص - و حکومت عربستان سعودی - به طور اعم - مجبور خواهند بود تا طی دهه آینده، خروجی

شرکت آرامکو، با در اختیار داشتن بیش از ۲۶۰ میلیارد بشکه ذخایر نفتی دست‌نخورده و ثابت‌شده، تقریباً بیست برابر بزرگتر از بزرگترین شرکت نفتی بخش خصوصی در جهان، یعنی Exxon Mobil می‌باشد. به عبارت صحیح‌تر، این، شرکت آرامکوست که نفت عربستان را تولید می‌کند و در این میان، تنها از سیاست‌های رسمی اعلام‌شده از سوی سازمان کشورهای صادرکننده نفت (OPEC)، پیروی می‌کند (البته به صورت ظاهری و فرمالیته). این شرکت توانسته است از روند صعودی قیمت نفت، به بهترین نحو استفاده کند و به سودهای افسانه‌ای دست یابد و در این میان، از موهبت تقاضای سیری‌ناپذیر چین نیز بهره‌مند شده است. پس بی‌دلیل نیست که آقای جمعه با افتخار در برابر دوربین‌های تلویزیونی قرار می‌گیرد و می‌گوید: «ما با در اختیار داشتن یک‌چهارم ذخایر نفتی جهان، مسوولیت سنگینی بر دوش داریم!»

گرینسپان نفت

بنا به ادعای آقای جمعه، عربستان سعودی، تنها فرشته نجات صنعت نفت جهان از بحران است، به این نحو که فقط این کشور است که از تمام پتانسیل خود برای تولید نفت استفاده نمی‌کند و ۱۰۰ درصد ظرفیت تولیدی خود را به کار نمی‌گیرد و لذا قادر است کاهش شدید عرضه نفت در جهان را جبران نماید. نمونه

آن و انتقال آن به انگلستان، آمریکا و اروپای غربی به وسیله تانکرهای عظیم الجثه می‌شود. البته قطر در راه توسعه میدان نفتی‌اش با مانعی جدی روبروست و آن هم وجود همسایگان بزرگ و قدرتمندی چون عربستان و ایران است که هر دو، دارای ذخایر عظیم نفت و گاز و نفوذ سیاسی و نظامی قابل توجهی در منطقه هستند و راه را بر توسعه‌طلبی قطری‌ها می‌بندند. باوجود تمام این محدودیت‌ها، قطر از امتیازی سود می‌برد که عربستان از آن برخوردار نیست و آن هم آرامش و امن بودن این کشور برای حضور خارجی‌های تشنه سرمایه‌گذاری در بخش انرژی است. برخلاف عربستان که مورد تهدیدهای دایمی از سوی تروریست‌ها قرار دارد، قطر، در برابر سرمایه‌گذاران خارجی "قالی قرمز" پهن می‌کند و بدین وسیله، محافظه‌کارترین سرمایه‌گذاران را به سمت خود می‌کشد و قراردادهایی را با خارجی‌ها منعقد می‌سازد که به گفته برخی از کارشناسان، "نقطه ثقل صنعت گاز جهان" خواهند بود. ■

منطقه خلیج فارس، خود را به عنوان قطب و کانون تولید گاز طبیعی جهان مطرح ساخته است. این کشور، قطر نام دارد که علیرغم کوچک‌بودن، اندیشه‌های بزرگی را در سرمی‌پروراند. هم‌اکنون قطر توانسته است از یک کشور معمولی تولیدکننده گاز، به بازیگردان اصلی این صنعت تبدیل شود و در هر روز، مقادیر عظیمی از گاز را تولید، تصفیه و صادر نماید. این کشور در سال‌های گذشته، ده‌ها میلیارد دلار در بخش گاز و توسعه میدان‌های سرمایه‌گذاری کرده و در این میان، از مساعدت‌های شرکای بزرگی چون Exxon Mobil و Royal Dutch/Shell نیز بهره‌مند گردیده است. چند ماه قبل، بزرگترین پروژه سرمایه‌گذاری در بخش انرژی در طول تاریخ نیز به‌وسیله شرکت ملی گاز قطر و شرکت Exxon Mobil، آغاز شد که ارزش آن به بیش از ۷۶ میلیارد دلار بالغ می‌گردد. براساس اطلاعات منتشرشده، این پروژه شامل مراحلی چون استخراج گاز از میدان نفتی بستر دریا، منجمدسازی

نیروهای اطلاعاتی و ضدخرابکاری را نیز در اختیار دارد و به‌نوعی، یک ارتش کوچک برای خود دست‌وپا کرده است. با اینهمه، هیچکدام از این نیروها نتوانسته‌اند جلوی آن تروریستی را بگیرند که چندی پیش با حمله به بزرگترین ترمینال نفتی جهان، یعنی "رأس‌التنوره" خسارات زیادی را بدان وارد کرد و به مدت چند روز، صادرات نفت از آن را مختل کرد، و یا درست زمانی که چند تن از مقامات امنیتی عربستان در یک ضیافت شام در ریاض ادعا کردند که هسته مرکزی القاعده در عربستان را منهدم کرده‌اند و سلامت تاسیسات نفتی عربستان را تضمین نموده‌اند، دو خودروی بمب‌گذاری‌شده در برابر رستوران محل برگزاری این ضیافت شام، منفجر شدند تا به همگان فهمانده شود که ریشه القاعده هنوز کاملاً خشکانده نشده است.

کابوسی دیگر از جنس گاز

چند سالی است که کشوری کوچک، اما پرنفوذ در

برگه اشتراک

تاریخ

نام و نام خانوادگی مشترک:

سن: تحصیلات: شغل:

شماره‌های درخواستی: از شماره تا شماره

نشانی پستی:

شماره تلفن تماس:

مشترک‌گرمی

* هزینه اشتراک مجله برای ششماه ۲۴۰۰۰ ریال و برای یک سال ۴۸۰۰۰ ریال است. لطفاً هزینه اشتراک را به حساب بانکی شماره ۲۷۸۹۰۳۰۰۱ نزد شعبه سامان بانک تجارت (کد ۳۲۴) واریز کنید و فتوکپی رسید بانکی را همراه با برگه اشتراک تکمیل‌شده به نشانی زیر بفرستید:

تهران / خیابان حجاب / کوچه سوم / شماره ۱۱+۲ / صندوق پستی: تهران / ۱۴۱۵۵-۵۵۴۸